

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор Харківської державної
академії дизайну і мистецтв
проф. Олександр СОБОЛЄВ

«17» грудня 20__ р.

ВИСНОВОК

ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ

Лисенко Ганни Олександрівни

«Художнє життя Запоріжжя другої половини ХХ – початку ХХІ століть»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 023
«Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»
(галузь знань 02 – Культура і мистецтво).

Дисертація Лисенко Ганни Олександрівни «Художнє життя Запоріжжя другої половини ХХ – початку ХХІ століть» виконана на кафедрі теорії і історії мистецтв Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Тема дисертації затверджена вченою радою ХДАДМ (протокол № 40 від 21 грудня 2018 року).

У попередній експертизі дисертації, проведеної на базі кафедри теорії і історії мистецтв ХДАДМ, беруть участь двоє рецензентів: Соколюк Людмила Данилівна – членкиня-кореспондентка НАМ України, докторка мистецтвознавства, професорка, професорка кафедри теорії і історії мистецтв Харківської державної академії дизайну і мистецтв, Чечик Валентина Вікторівна – кандидатка мистецтвознавства, доцентка, завідувачка кафедри теорії і історії мистецтв Харківської державної академії дизайну і мистецтв.

За результатами аналізу змісту дисертаційного дослідження Лисенко Г.О., поданих до розгляду наукових публікацій за темою дисертації, а також враховуючи підсумки публічної презентації здобувачем наукових результатів дисертації, яку проведено на кафедрі теорії і історії мистецтв 16 грудня 2023 р., визначено наступне:

1. Актуальність теми дисертації Дисертація є комплексним мистецтвознавчим дослідженням особливостей формування, динаміки розвитку й характеру трансформацій короткочасних й тривалих, неофіційних й

академічних актуальних форм художнього життя Запоріжжя другої половини ХХ – початку ХХІ ст.

Акумуляція в місті протягом 1950-х – 1960-х років художників різних творчих професій і їх фахова затребуваність, спричинені, в першу чергу, відбудовою зруйнованого під час Другої світової війни Запоріжжя, суттєво змінили художню атмосферу цього потужного індустріального центру півдня України. У фокусі дослідження знаходиться діяльність декількох генерацій митців: старшої, «повоєнної», що зазнала хиткої свободи «хрущовської відлиги», і «молодшої», що розпочала свою діяльність на зламі 1980-х – 1990-х років і формувалась під впливом «горбачовської перебудови» і отримання Україною незалежності. Перша сприяла оживленню мистецького процесу й початку інституалізації протягом 1960-1970-х років його основних форм (функціонуванню музейних, освітніх закладів, неофіційних й академічних товариств, мистецтвознавчого осередку, виставкового руху). Представники «молодшої», підтримуючи амбітні цілі попередників заявити про себе як про самодостатню професійну спільноту, взяли на себе місію відновлення перерваних за радянських часів зв'язків із світовим мистецтвом в його модерних і постмодерних парадигмах.

Отже, сьогодні можна говорити про становлення запорізького мистецького середовища як самобутнього динамічного явища, спорадичний й несистемний характер вивчення якого обумовлює актуальність наукового осмислення теми.

2. Зв'язок теми дисертації з науковими програмами, планами, темами університету та кафедри. Дослідження виконане відповідно до плану згідно з науковою темою кафедри «Сучасні проблеми українського мистецтвознавства в контексті європейських студій» (державний реєстраційний № 0117U001521).

3. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів. Авторкою вперше комплексно розглянуте художнє життя Запоріжжя другої половини ХХ – початку ХХІ ст. як динамічної і здатної до трансформацій структури, різноманітні форми якої визначаються історико-культурною й мистецькою ситуацією міста. Дисертація є самостійною, оригінальною роботою. Висновки й положення наукової новизни, викладені в дисертації, отримані автором особисто.

4. Новизна основних результатів дисертаційного дослідження полягає в тому, що вперше комплексно розглянуте художнє життя Запоріжжя другої половини ХХ – початку ХХІ ст. як динамічної й здатної до трансформацій структури, різноманітні форми якої обумовлені історичними, політичними, економічними, соціокультурними, мистецькими впливами; визначені етапи й характер становлення художньої освіти в Запоріжжі й діяльності художнього

музею; розкрито художньо-образні й пластичні переваги пейзажів Г. Колосовського і наближеної до нього групи митців; формування фотографічної спільноти на чолі із О. Бурбовським; розглянуто мистецтво «молодшої» генерації запорізьких художників як представників «нової української хвилі», їхня акційно-кураторська діяльність протягом 1990-х – 2010-х років.

5. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій. Наукові результати та запропоновані авторкою висновки спираються на її самостійні дослідження. Авторка працювала з документами і матеріалами Запорізької обласної організації Національної спілки художників України, Запорізького обласного художнього музею, Запорізького краєзнавчого музею, Національного художнього музею, Державного архіву Запорізької області та ін. Джерельну базу дослідження склали твори запорізьких митців другої половини ХХ – початку ХХІ ст., що зберігаються в приватних колекціях та фондах Запорізького обласного художнього музею, архівні матеріали, матеріали рідкісних періодичних видань, альбоми і каталоги виставок, спогади сучасників й інтерв'ю учасників мистецьких процесів Запоріжжя означеного періоду. Підтвердженням достовірності наукових положень дослідження є додаток у вигляді альбому ілюстрацій. Наукові положення дисертації апробовані на 9-ти Всеукраїнських і Міжнародних наукових та науково-практичних конференціях. Текст дисертації та публікації за темою підтверджують достовірність і наукову новизну отриманих результатів. Об'єкт і предмет дисертації та обрана проблематика відповідають паспорту спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація».

6. Теоретичне та практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх використання при розробці підручників, лекційних курсів, навчальних посібників з історії українського мистецтва другої половини ХХ – початку ХХІ ст., художньої культури, краєзнавства. Тематичне дослідження поглиблює й збагачує вітчизняне мистецтвознавство новими фактологічними матеріалами про творчість художників одного із провідних індустріальних центрів України, художні традиції регіону, специфіку їх становлення.

7. Апробація результатів дослідження. Матеріали дослідження оприлюднені та апробовані у виступах на 9 Міжнародних і Всеукраїнських наукових та науково-практичних конференціях:

Міжнародній науково-практичній конференції «Досвід і проблеми організації соціальної та життєвої практики учнів і студентів на засадах компетентнісного підходу до освіти» (12–13 жовтня 2018, Запоріжжя, ХНА); Міжнародній науковій конференції «Шості читання пам'яті академіка Платона Білецького» (24 листопада 2018, Київ, НАОМА); Всеукраїнській науковій

конференції професорсько-викладацького складу і студентів ХДАДМ за підсумками роботи 2018/2019 навчального року (25 травня 2019, ХДАДМ, Харків); V Міжнародній науково-практичній конференції «Інноваційні культурно-мистецькі аспекти в сучасній картині світу» (10–13 вересня 2019, Херсон, ХНТУ); Міжнародній науковій конференції «Сьомі Платонівські читання» (23 листопада 2019, Київ, НАОМА); Всеукраїнській науковій конференції професорсько-викладацького складу і студентів ХДАДМ за підсумками роботи 2019/2020 навчального року (18 травня 2020, ХДАДМ, Харків); Міжнародній науковій конференції «Дев'яті Платонівські читання пам'яті академіка Платона Білецького (1922–1998)» (20 листопада 2021, НАОМА, Київ); IV International Scientific and Practical Conference «Theoretical and empirical scientific research: concept and trends» (Oxford, October 14, 2022); IV Міжнародній науково-практичній конференції «Освітні і культурно-мистецькі практики в контексті інтеграції України у міжнародний науково-інноваційний простір в умовах воєнного часу», (13–14 квітня 2023, ХНА, Запоріжжя).

8. Повнота опублікування результатів дисертації та особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих із співавторами та зарахованих за темою дисертації. Основні результати дисертації були оприлюднені у наукових фахових виданнях України:

1. Лисенко Г. О. Становлення творчої індивідуальності молодих живописців Запоріжжя. *Вісник Львівської національної академії мистецтв* Вип. 41. Львів : ЛНАМ, 2019. С. 65 – 70. (категорія Б)
2. Лисенко Г. О. Художнє життя України в дослідженнях українських мистецтвознавців. *Український мистецтвознавчий дискурс*. Випуск № 5. Національний авіаційний університет, Видавничий дім «Гельветика». 2022. С. 40 – 46. (категорія Б)
3. Лисенко Г. О. Значення художніх пленерів у мистецькій сцені Запоріжжя. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2023. Вип. № 66 . С. 75 – 83. (категорія Б)

Публікації, які додатково відображають наукові результати дисертації

1. Лисенко Г. О. Становлення художньої освіти у м. Запоріжжі (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.). *Досвід і проблеми організації соціальної та життєвої практики учнів і студентів на засадах компетентнісного підходу до освіти* : збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції

конференції професорсько-викладацького складу і студентів ХДАДМ за підсумками роботи 2018/2019 навчального року (25 травня 2019, ХДАДМ, Харків); V Міжнародній науково-практичній конференції «Інноваційні культурно-мистецькі аспекти в сучасній картині світу» (10–13 вересня 2019, Херсон, ХНТУ); Міжнародній науковій конференції «Сьомі Платонівські читання» (23 листопада 2019, Київ, НАОМА); Всеукраїнській науковій конференції професорсько-викладацького складу і студентів ХДАДМ за підсумками роботи 2019/2020 навчального року (18 травня 2020, ХДАДМ, Харків); Міжнародній науковій конференції «Дев'яті Платонівські читання пам'яті академіка Платона Білецького (1922–1998)» (20 листопада 2021, НАОМА, Київ); IV International Scientific and Practical Conference «Theoretical and empirical scientific research: concept and trends» (Oxford, October 14, 2022); IV Міжнародній науково-практичній конференції «Освітні і культурно-мистецькі практики в контексті інтеграції України у міжнародний науково-інноваційний простір в умовах воєнного часу», (13–14 квітня 2023, ХНА, Запоріжжя).

8. Повнота опублікування результатів дисертації та особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих із співавторами та зарахованих за темою дисертації. Основні результати дисертації були оприлюднені у наукових фахових виданнях України:

1. Лисенко Г. О. Становлення творчої індивідуальності молодих живописців Запоріжжя. *Вісник Львівської національної академії мистецтв* Вип. 41. Львів : ЛНАМ, 2019. С. 65 – 70. (категорія Б)
2. Лисенко Г. О. Художнє життя України в дослідженнях українських мистецтвознавців. *Український мистецтвознавчий дискурс*. Випуск № 5. Національний авіаційний університет, Видавничий дім «Гельветика». 2022. С. 40 – 46. (категорія Б)
3. Лисенко Г. О. Значення художніх пленерів у мистецькій сцені Запоріжжя. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2023. Вип. № 66 . С. 75 – 83. (категорія Б)

Публікації, які додатково відображають наукові результати дисертації

1. Лисенко Г. О. Становлення художньої освіти у м. Запоріжжі (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.). *Досвід і проблеми організації соціальної та життєвої практики учнів і студентів на засадах компетентнісного підходу до освіти* : збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції

(12–13 жовтня 2018 року м. Запоріжжя) / За заг. ред. В. В. Нечипоренко. Запоріжжя : Вид-во Хортицької національної академії, 2018. С. 332–333.

2. Лисенко Г. О. Мистецькі пленери Запоріжжя. «Хортиця крізь віки». *Шості Платонівські читання*. Тези доповідей Міжнародної наукової конференції. К., 2019. С. 96–97.

3. Лисенко Г. О. Запорізькі пленери. Мистецький проект «Запорізький пейзаж». *Всеукраїнська наукова конференція професорсько-викладацького складу і студентів ХДАДМ за підсумками роботи 2018/2019 навчального року*. Збірник статей. 25 травня 2019 р., ХДАДМ. Харків, 2019. С. 21–23.

4. Лисенко Г. О. Матеріалізована у зображенні пісня Миколи Колядка: *Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційні культурно-мистецькі аспекти в сучасній картині світу»* (11–13 вересня 2019 р.). Херсон: ХНТУ, 2019. С. 74–76.

5. Лисенко Г. О. Запорізька організація Національної спілки художників України : *Сьомі Платонівські читання*. Тези доповідей Міжнародної наукової конференції. Київ: Видавництво Людмила, 2020. С. 107–108.

6. Лисенко Г. О. Художньо-стилістичні особливості творів Анатолія Якимця. *Всеукраїнська наукова конференція професорсько-викладацького складу і студентів ХДАДМ за підсумками роботи 2019/2020 навчального року*. Збірник статей. 18 травня 2020 р., ХДАДМ. Харків, 2020. С. 13–15.

7. Лисенко Г. О. Запорізький художній музей. *Дев'яті Платонівські читання*. Тези доповідей Міжнародної наукової конференції. Київ: Фоп Лопатіна, 2021. С. 92–93.

8. Лисенко Г. О. Твори Марії Примаченко в колекції Запорізького обласного художнього музею. *Theoretical and empirical scientific research: concept and trends: Collection of scientific papers «ΛΟΓΟΣ» with Proceedings of the IV International Scientific and Practical Conference, Oxford, October 14, 2022*. Oxford-Vinnitsia: P.C. Publishing House & European Scientific Platform, 2022. С. 176–178.

9. Лисенко Г. О. Плакати воєнного часу у художньому житті Запоріжжя. Збірник тез доповідей *IV Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених* (м. Запоріжжя, 13–14 квітня 2023 р.) / за заг. ред. В. В. Нечипоренко. Запоріжжя : Вид-во Хортицької національної академії, 2023. С. 657–660.

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження Лисенко Г.О. на тему «Художнє життя Запоріжжя другої половини ХХ – початку ХХІ століть».

2. Вважати, що за актуальністю, проблематикою, змістом, ступенем наукової новизни, теоретичною та практичною цінністю здобутих результатів, обґрунтованістю висновків дослідження дисертація Лисенко Г.О. «Художнє життя Запоріжжя другої половини ХХ – початку ХХІ століть» повністю відповідає науковому профілю спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 26 березня 2016 року № 261, та пункту 11 Порядку присудження ступеня з присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

3. На підставі розгляду дисертації, наукових публікацій та апробацій дослідження, а також за результатами публічної презентації наукових результатів дисертації рекомендувати дисертацію Г.О. Лисенко на тему «Художнє життя Запоріжжя другої половини ХХ – початку ХХІ століть», за спеціальністю 023 – «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді.

ГОЛОВА

фахового семінару:

ШУЛКА Вячеслав Вікторович,
Гарант Освітньо-наукової програми
«023 Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація»
кандидат мистецтвознавства, доцент,
завідувач кафедри реставрації та експертизи

творів мистецтва ХДАДМ